

Budapest szépsége.

Írta: Urmánczy Nándor.

Budapestet a világ legszebb városának tartjuk. Joggal. A természet és nagy művészelkek nagyszerű alkotásai páratlan széppé várszolták.

De Budapestnek sok szépséghibája is van. Agyonépítették. Különösen a pesti oldal csupa háztenger, tele szűk, levegőnélküli mellékutakkal. Utcái hajladoznak, megtörnek. Egyik utca jobb oldalával a következő utca baloldalába torkollik. Szóval nem irányították az építkezéseket egységes, nagyszabású elgondolással. Csak kisebb lélegzetű, szűkreszabott elgondolások félmegoldásaival találkozunk.

Budapesten építési engedélyek kiadásánál a legutóbbi időkig egyáltalán nem ügyeltek arra, hogy beleillik-e az új épület a környezetbe. Ötemeletes ház mellé egyemeletes, vagy kétemeletes házat lehetett építeni. Nemcsak magánosok, hanem a város is megcselekedte ezt.

Minden összhang nélkül egymás mellé kerültek a legellentéesebb és legelütőbb irányú, anyagu, kivitelű és nagyságu épületek.

A nagy összevisszaságban és rendszertelenségben megsokasodtak a meztelen és éktelen tűzfalak.

Egyik őszinte külföldi elismerte ugyan a főváros szépségét, de hozzátette, hogy Budapest a tűzfalak és a koldusok városa. A koldusok most már remélhetőleg eltűnnek a főváros utcáiról, de a tűzfalak még emberöltőig megmaradnak.

Nemrég a fővárosi közmunkatanács ki-mondotta, hogy a Nagyköruton belül az épületek magasságát is szabályozza és előírja. Negyven esztendővel ezelőtt kellett volna erre gondolni. És miért csak a Nagyköruton belül? Az utcák jellegét előzetesen is meg lehet határozni. Sőt előre kell megállapítani. Előre kell megállapítani, hogy hol épülhetnek villák, bérházak, munkásházak, gyártelepek stb. és akkor az épületek magasságát is meghatározhatják. És megszűnik a tűzfalrendszer.

Mindezt egyetlen egy tűzfalért mondom el.

Egy tűzfalat akarnak most eltüntetni a Belvárosban. Most kezdik lékelni. Nyilasokat fagnak ki belőle. Ducolják, megtámasztják, állványozzák, palánkkal zárják el. A tűzfalat átalakítják homlokzattá, hogy ne éktelenkedjék a Kaplony-utcában.

A volt Károlyi-palota, most fővárosi képtár földigérő tűzfaláról beszélünk. A palota Egyetem-utcai főhomlokzata csupa ivelt ablak. Ablak ablak mellett. Ezért mindenre inkább alkalmas, csak képtárnak nem való. A sok ablak nem engedi, hogy a termék főfalaira képeket akasszanak. A többi falakon a képek hatását a sok ablak fénye rontja le. Képtárnak felső világítás kell.

Ugy látszik, utólag rájöttek erre a városnál is, mert most új tervről beszélnek. Azt mondják, hogy a fővárosnak nincs ünnepélyes fogadásokra alkalmas helyisége. A sokablaku termeket használják fel erre és az épület többi része legyen muzeum. A belső átalakításokkal egy csapásra a tűzfal eltüntetését is meg lehet cselekedni. Már lékelik is a tűzfalat.

Az átalakítással a palota életét száz esztendőre hosszabbítják meg. Pedig a palota a szabályozási vonalba esik. A városrendezés útjában áll. Csunyan betör az Egyetem-utca vonalába.

Akit érdekel a városrendezés és szépités, álljon meg egy pillanatra az Egyetem-utca elején, a Pesti Hazai épülete szegletén és nézzen be az Egyetem-utca-ba. A palota úgy beugrik az utvonalba, hogy csak arasznyi résen enged betekintést az Egyetem-térre. Ezenkívül a három-négy-ötemeletes épületek között teljesen eltörpül a maga egy emeletével és még jobban rontja az összhangot. Közélről elhanyagolt külsejével, korhadó ablakkereteivel kellemetlenül

hat. Olyan, mint a kolduson a foszlós, megfakult »uraságtól levetett« ruha.

Ezen a fogyatékoságán bizonyára segítenek. Ha a tűzfalat kiöltöztetik, jut a százezrek-ből a fő- és oldalhomlokzat kitarozására is.

A fővárosnak annyi görbe, megtört, változó szélességű utcája van, hogy eggyel több, vagy kevesebb, már nem számít. Inkább azt nehézményezem, hogy egy kedvező városrendezési és városszépitési lehetőséget eltemettek. Évtizedekre eltemették annak a lehetőségét, hogy a térszegény Belvárost gyönyörű térrel ajándékozzák meg.

Ha a palota magántulajdon volna, még akkor is ki kellene sajátítani, hogy egészséges tüdőt kapjon a Belváros. Annál szomorubb, hogy a város ridegen megy a maga hibásan megkezdett útján tovább és olyan célra használja a tulajdonában levő épületet, amelyre nem alkalmas.

Budapest világváros. Világváros muzeumának tágas térségen, arra a célra tervezett, monumentális épület való. A szűk és görbe Egyetem-utca palotáját fővárosi muzeum-má előléptetni annak a szellemnek a továbbélését jelenti, amelyik a szűk Váci-utcában épített város-házat.

Akik ragaszkodnak az Egyetem-utcai palotához, azt mondják, hogy a palota műemlék, Pollack Mihály műépítész alkotása. Pollack mű-építész a mult század első felében Pesten még sok magánháza és palotát épített, tehát nem ritkaságszámba menő műemlék. Azonkívül a mester fő alkotásait, a Nemzeti Muzeum, a Ludovika Akadémia épületét, a Deák-téri ev. templomot senki sem akarja bántani.

Itt az a kérdés, hogy a köz szempontjából minek van nagyobb értéke. Annak-e, ha a főváros szívében egy hatalmas és gyönyörű köz-kert nyílik meg, vagy annak, hogy egy utca-rontó palotát, amelyik a szabályozási vonalba esik és valamikor ugysis lebontásra kerül, továbbra is megtartunk és olyan célra használjuk, amelyiknek nem felel meg. Ráadásul százezer pengőket költünk rá.

De ez most már mind hiábavaló beszéd. Nem lehet segíteni rajta. A tűzfalból homlokzat lesz. Nem fog hasonlítani a másik két homlokzathoz. Mert annyi ablakot mégsem lehet »muzeum épületbe« vágni. De legalább az egyik oldala muzeumos lesz.

Ez az irás inkább csak felsóhajtás. A magyar főváros szerelmesének sóhajtása, hogy a város rendezésének és szebbétételének egyik kedvező lehetőségét eltemették. Kár, nagy kár!